

LIBELLUS

DE TRANSLATIONE ET MIRACULIS S. BASOLI CONFESSORIS,

Auctore Adsone abbate.(Apud Mabill., *Acta sanctorum ord. S. Bened.*, Sæculi IV parte II, p. 137, ex ms. codice cœnobii S. Basoli.)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

Historiam translationis seu elevationis S. Basoli ab Adsone abbate Dervensi sub annum 980 scriptam fuisse diximus in sæculo secundo, ubi ejusdem sancti Vita relata est. Hanc Adsonis lucubrationem hic exhibemus cum nonnullis miraculis, quorum aliqua commemorat Frodoardus, nulla, quod sciam, translationis mentione facta. An vero Frodoardus ex Adsone, an Adso ex Frodoardo quædam mutuatus sit, mihi incompertum; nam alter alteri æqualis fuit, tametsi Frodoardus annis fere viginti ante Adsonem decessit. Utrum canonici vel monachi in cœnobio S. Basoli tum, cum translatio celebrata est, existerint, non satis liquet. Certe anno 882 jam locum insidebant canonici monachis suffecti, ut testantur litteræ excusatorie clericorum Remensium ad Hildeboldum aliosque suffraganeos, quibus sese purgabant ex eo, quod mortuo Hinemaro de futuro successore ante visitoris adventum tractaverant. Demum canonicis abjectis restituti sunt monachi anno 952, ut ex Frodoardo ad Vitam S. Basoli observavimus; et sub secundo abbate Adsone, Odolei primi post restitutionem abbatis successore, Adso Dervensis abbas hunc libellum exaravit. In illis primordiis apud S. Basolem utcumque viguisse litteras, colligimus ex Gerberti epistola 7, in qua Plinium et Eugraphium ex S. Basoli aut Orbacensi monasterio sibi perscribi ab Airardo Gerbertus postulat.

CAP. I. Monasterii S. Basoli instauratio, ejusdemque A **ante fuerat repositum, collocavit. In eadem vero die,**
sancti translatio. **qua honorificentissimum translatum est ejus corpus,**

Postquam autem beatissimus Pater Basolus hinc ad superna cœlorum transierat regna, in illo duodecim monachorum cœnobio, quod ad radices montis statutum olim fuisse diximus, longo defluenti tempore partim propter incursus barbaricos, partim vero propter frequentes et perpetes in regno principum discordias, omnis antiquorum Patrum deperit instituta traditio. Tunc etiam et alia monasteria sunt suo honore privata, nudatæ rebus ecclesiæ, et plurimæ subversæ.

Post multos igitur dies redeunte Ecclesiis pace, rursus in diverso montis latere, eo in loco ubi sanctus Domini egregiæ conversatus fuerat, ob miraculorum assiduitatem, quæ Dominus dignabatur operari per eum; aliud est monasterium a B. Nivardo Remensi archiepiscopo congruo satis et decenti opere fabricatum, habitaculis in circuitu juxta cultum religionis convenienter dispositis. Quando vero totum ejus loci ad laudem et gloriam divini nominis esset consummatum opus, sed et post multa annorum curricula venerabilis Hinemarus Remorum archiepiscopus sanctissimi Basoli corpus a loco, in quo erat venerabiliter humatum, decrevit transferendum. Hic igitur convocato omni clero suo atque maxima multitudine populi, prout tanto negotio dignum fuerat, effodiens sacri corporis thesaurum, de loco in quo prius jacuerat, composito quoque ecclesiasticæ dignitatis plurimo competenter apparatu, cum canticis et hymnis in ipsa ecclesia multo nobilior quam

ante fuerat repositum, collocavit. In eadem vero die, qua honorificentissimum translatum est ejus corpus, ipsa etiam dedicatur ecclesia in honore beati Martini, Christi Domini confessoris, ac sanctissimi Basoli nostri per sæcula patroni specialis. Hæc vero translatio simul et ecclesiæ sacræ dedicatio Idus Octobris facta est a præfato Hinemaro, magnæ auctoritatis archiepiscopo; qua scilicet die ipsius sancti solemnitas recolitur celebrior, quia propter populorum (ut diximus) ex diversis et longinquis partibus confluentiam contigit ut haberetur famosior. Ex eo denique tempore multis et intercessionibus sancti hujus, multa sunt signa ostensa virtutum, quæ non sunt comprehensa litteris ad memoriam posterorum. Nos autem quantum nostra ætate aut fieri vidimus, aut certè vera fidelium relatione jam olim facta cognovimus, sive ea quæ a prudentioribus historiis breviter notata ipsi perspeximus, ad utilitatem legentium palam exsecuti sumus.

CAP. II. De illo qui irreverenter sancti baculum accepit, cujus pes emarcuit.

Longe post beati Christi confessoris obitum, quidam natione nobilis, sed elatus tumore et bestiali feritate mentis, ad sacram accessit ecclesiam, velut causa orationis. Qui post orationem solo excussus, baculum sancti accepit, ac merito suspensum, super pedem stultus et amens ponit, deinde subsannando dixit: En baculus iste indicat quam parvulæ staturæ Basolus hic fuerat. Nec mora hanc blasphemiam ultio divina complectitur. Nam pes ejus, cui sancti baculus fuerat superpositus, emarcuit, e vestigio

putrefactus, nec multo post cum gravibus tormentis de corpore est evulsus. Corpus itaque ad templum viri Dei disponitur evehendum; quod tamen ita est loco infixum, quasi quoddam simulacrum inmane saxum. Cumque ad locum sancti Remigii illatum, etiam exsequias decernerent inferendas, ut posset elevari gleba, non est a Deo et sancto Basolo concessa licentia. At vero necessitate cogente, in Catalaunico territorio demum permittitur habere sepulturam.

CAP. III. De monstruoso homine ex vico Curmolensi curato.

Nec illud quoque silendum est quod ad sancti hujus obtentum, divino nutu novimus fuisse concessum. Pluribus est compertum, vicum Curmolensem (*Cour-melois*) non longe esse a monasterio situm. Tempus instabat, quo sancti confessoris solemnitas annuis gaudiis celebranda esset. Illuc se plebs universa contulerat; promiscui multitudo sexus hanc e diverso frequentiam impleverat. Huic quoque tante claritatis spectaculo, ex vico superius illato inter populares turmas se etiam quidam immerserat, qui corporis in massam contracta congerie, gressum vivo ferens in corpore sepultum, videntibus quemdam horrorem incusserat miserabilem. Per totam tamen repens ab hujus diei spectaculo non abstinuit, ipse potius omni populo spectaculum factus, voti sui censum brevissimum cum aliis plena fide intulit. Cum jam hiems cœlestibus nocturna esset celebranda celebritas, divina circa se irruente vestigia, quæ dorsualibus inhæserant partibus, extensis nervis loca sua violenter repetunt, supra pedes teste populo constitit, et ex incessu novo lætitiâ festivitatis turbis mirantibus auxit.

CAP. IV. De illuminatione puellæ.

Axonam [*Aisne*] fluvium nostrorum multi noverunt, in cujus partibus puella quædam fuerat, quam a cunabulis invisâ cæcitas tenebat. Hæc fere quadraginta annis tali fuerat inclusa carcere pœnali. Quam parentes tandem impositam vehiculo, instante die festo, longo exacto itinere inter cæteras vulgi frequentias, ad monasterium ducentes, perveniunt, illatisque voti sui muneribus, hanc quoque sancti meritis medendam offerunt. Neque hic defuit profusæ pietatis mysterium, nam longi mœroris angustias subito in gaudia commutavit. Quæ cæca venerat, illuminata recessit, ac postea plures vivens per annos, miraculum suum ipsa circumtulit.

CAP. V. De muliere cæca atque illuminata.

Aliud siquidem huic non ex toto dissimile virtutis opus gestum referimus super Coslam iudem fluvium (19). Quidam inter proximos habitans, nativum incolebat cespitem, qui videlicet a loco distare cernitur decem et octo ferme milliariis. Hic uxorem

(19) Cosla fluviolus, *Coste*, in pago Catalaunensi paulo supra urbem influit in Matronam, habetque vicum cognominem, ubi sepultus S. Gibrianus, ex Frodoardi lib. iv, cap. 9.

(20) Tempore scilicet domni Ebonis archiepiscopi,

A habuerat, quam passiva qualitas intra cæcitatem diu concluserat, quam conjux sollicitus per sancti hujus meritum credidit liberandam. Jumentum igitur stravit, hac superposita procedenti sanctæ celebritatis festivo conventu, sit ipse cum uxore cæca unus e circumstantium turba. Jamque pene itineris illi suo labore consummato, bino adhuc restante milliario, sensit etiam in via virtutem sancti Basoli, qui non est passus ut devota fides antequam laborem exsolveret, laboris præmio frustrata remaneret. Nam mox orbata femina malæ possessionis tenebras deserit, pinnaculum templi apertis oculis de longe respicit, gaudensque marito dixit: Gratias Deo et sancto Basolo, redditi luminis gratiam recognosco, atque ecclesiæ culmen fulgere video. Indeque se terræ protinus excutiens, nudatis pedibus reliquum itineris quod superfuerat, celeriter peragit. Ad templum gratias acturâ pervenit, et lætanti populo gaudia majora cumulavit.

CAP. VI. De quodam administratore Sperno nomine. Qualiter correptus fuit.

Non longe a nostra ætate (20) quidam religiosus vir et vitæ probabilis, Benedictus nomine, ipsius monasterii abbas et rector est constitutus, vir simplicitati studens, et altaris familiam juste et moderate gubernans. Qui Benedictus decus ecclesiæ spatiis ampliavit, et variis donariis exornavit, et post non modica vitæ suæ spatia bono fine quievit. Huic germanus frater, nomine Spernus, Pater est subrogatus, qui fraternis degenerans moribus, dirâ cupiditate correptus, vinoque ad os usque perflatus, cœpit sibimet aliquando dicere: Hic meus germanus prædecessor ignavia detentus, ut puto segnitie, ex lucris hujus familiæ nescivit sua lucra docte cumulare. Præcepit ergo ipse procuratori suo villarum incolas sibi tanquam ad puteal exhiberi; quos per varia distringens supplicia, sibi bona eorum posset violenter extorquere. Adest tremens et misera rusticanorum multitudo confusa, injustas sibi intentari pœnas considerat. Tunc ad notum cuncti recurrunt auxilium, protendant manus ad templum, flebili gemitu sanctum invocant Basolum. Nec ille plebis suæ diu quærelas sustinuit. Spernus malorum intentator et minarum spirans, nocturno silentio, in stratu suo divina virtute confunditur, sensum perdidit, medius crepuit, cum fetore nimio pessime vitam amisit. Familia tremore soluta, cuncti sunt instantibus periculis liberati.

CAP. VII. Quod per preces et merita beati Basoli Wandalarum exercitus redit.

Propter perseverantes malorum nostrorum nequitias, has Galliarum partes divina ultio gentili gladio disposuit tradere feriendas. Francorum regnum eo tempore regem habuerat Carolum (21) re-

addit Frodoardus, id est imperante Ludovico Pio.

(21) Carolum Simplicem intelligit, cujus tempore Hungari in Gallias effusi sunt, scilicet anno 919, ex Chronico Frodoardi.

gis Ludovici filium, ante cujus tempora hoc paganorum genus intra fines Franciæ invisum incognitumque fuerat, sed absque dubio totius populi commune sit meritum nos ultionis incurrisse discrimen horrendum, quia videlicet modo ubique regnat cessante charitate mater impietas, lex Dei confunditur, justitia subvertitur, secundum prophetiæ dictum, adulterium, homicidium, perjurium inundaverunt, sanguis sanguinem tetigit (*Osee* iv, 2), id est peccatum super peccatum sine aliqua interpositione cumulando crevit, omnia confusa sunt et corrupta. Inter sæculares atque (quod est pejus) inter eos qui nomen habent religionis, jam sine differentia cupiditas discurrit, et avaritia, multisque rectas justitiæ semitas descrentibus multiplicata sunt mala in terra. Minoratur quotidie Christianorum numerus; alii in captivitatem abeunt, alii ferro intereunt, alii inter pœnas et cruciatus deficiunt, alii præfocantur aquis, alii manibus et pedibus detruncantur, alii flammis injecti comburuntur, alii captivi ducti extinctis cadaveribus crudeliter sunt per vias projecti, alii ex captivitate redeunt, prohi dolor! miserandi. Eversæ sunt villæ, paucae extra urbes remanserunt ecclesiæ; extinctis colonis, vacuæ relictae sunt terræ. Hujus igitur detestandæ gentis formidine, quando primum se rumor per has partes fama volante diffuderat, præsiis quique munimenta capiunt. Tunc quoque collecta sancti confessoris non modica multitudine, clerici omnes in unum conveniunt, cum sui patroni sacro pignore ad civitatem deliberant gressus intendere; relictisque non sine mœstitia propriis sedibus, illa sua domestica undique turba, tunc in sequente pectoribus ad vicum cui Pusiolos (*Puisieux*) nomen est, fluvio Vidulæ (*la Vesle*) contiguum duobus jam millibus pervenerant. Tunc clamor mœsti populi in excelsis attollitur, confusæ lamentis voces longius incessanter audiuntur clamantium atque dicentium: O sancte Dei, quid est quod tale tibi adhibes obsequium, talemque tibi colligis comitatum? quo te sequemur? cur locum tuum sic vacuum esse pateris? Illis ita se terræ prosternentibus atque clementiam Dei et sancti Basoli deprecantibus, ut si ab hac auditione aliquid sibi deberet noxium contingere, certum aliquid daret indicium, ne esset necesse amplius fatigari populum. Tanto pondere mox sancti gleba figitur, ut non ultra quam in vicinam ecclesiam divertendi facultas concederetur, ubi imminentem noctem vigiliis transigunt. In crastinum cum sui protectoris auxilio, omnes ad propria redeunt. Prædicta vero paganorum gens, eo quidem tempore ecclesiam sancti Mauricii non transiit, quæ est sita in confinio Campaniæ ac silvæ Arguennæ.

(22) Istius miraculi meminit Hugo Flaviniac. Abbas in Chron. ad ann. 937, his verbis: « In ecclesia S. Basoli cum quidam Hungarorum ascendere super altare nitens arcum manu applicuisset, manus ejus adhæsit lapidi, nec omnino quivit evelli, donec cæteris saxum circa manum ipsam incidentibus, par-

A CAP. VIII. *De illo qui metallum deauratum in summitate turris cœperat convellere.*

Sed quia paganorum gentem semel ingressi sumus, referre etiam debemus, quæ diversis temporibus facta fuisse cognovimus. Nam quia humanæ duritiæ non cessat culpa, non possunt quoque super nos divini judicii cessare flagella. Alio etenim tempore hæc iterum intra Gallias facta est barbarorum irruptio, qui more ferino, quidquid sibi obvium habuit, cepit, occidit, incendit et vastavit, quorum adventu præcognito, dum quisque vitæ munimenta capit, atque interitum cuncti verentur, clerici accepto corpore sacro festini se in civitatem conferunt. Quare multitudo gentilium, vacua ab hominibus cœnobii loca inveniens, divinum non verita defensorem, libere ingreditur, ac propter loci congruentiam cum universo comitatu tota paganorum statio ibidem collocatur. Huc etiam strages quamplurimam et spolia passim insectantes, ex diversis partibus prædatu revertuntur. Interea dum turriculam in summo ecclesiæ positam deaurata conspiciunt specie refulgere, eorum unus auri cupiditate ductus, cui videlicet vicinæ mortis erat interitus præfinitus, per tecta repit, culmen templi conscendit, ac fulgida metalla convellere cœpit. Sed cum in id operis esset irreverenter intentus, divinam expertus a loco non deesse custodiam, subito per tecta rotatus in præceps datur, atque confractis membris ad terram perveniens, debita mortis pœna corripitur.

C CAP. IX. *De barbaro seu Wandalo, qui cornu altaris ut convelleret temere apprehendit.*

Iterum alius quoque sacrum altare indigna pervicacia nisus conscendere, dum cornu altaris temere apprehenderet, ita manus ejus subito inhæsit superposita marmori (22), ut cum magis posset abrumpi, nullatenus posset avelli. Cerneret captivam bestiam absque catenarum vinculis uno stare in loco divina virtute confixam. Interea barbara mirari multitudo, ne se par ultio constringeret, horrescere ac numen invisibile bruta audacia præsentialiter persentire; sed hunc ita revinctum, alii ita remanere non passi, hinc inde circa manum appositis bipennibus, lapidem concidentes, tandem gentilem solvunt, particula tamen marmoris manu ejus perpetua tenacitate insolubiliter adhærente. Hoc itaque tale pondus usque ad terram suam deferens, virtutis sancti Basoli invitus prædicator referentibus ex captivitate quamplurimis visus est ad suos jam arente brachio pervenisse.

D CAP. X. *De illo qui cum uxore incidit in latrones.*

Quidam quoque antiquus (23) Remorum metropolis, et sanguine et sedulitate multis notissimus civium, semel in anno ad sancti Dei cœnobium tem ipsam lapidis in omnium admiratione perferre cogeretur ethnicus.

(23) Avunculum matris suæ, nomine Flawardum, appellat Frodoardus, atque duos eidem Flawardo filios in S. Basoli cœnobio Deo servientes fuisse.

consueverat celerem pertendere gressum, cupiens suarum ex facultatibus rerum ejusdem loci fratribus ad augmentum justitiæ devotius ire ministratum. Quo cum aliquando solito more venire decerneret, et sancti confessoris famulis quædam largitate sua offerenda secum assumeret, latrones offendit in itinere. Cui mox equus diripitur, omnis delata pecunia ad spólum retorquetur, comitantis uxoris universa, ut illa sunt mulierum, ornamenta in prædam rediguntur. His acceptis gressum latrones corripunt, hos infelicitatis damno mœror et anxietas confuderunt. At mulier dolore stimulata dispendii, quereiosis sanctum Dei cœpit inclamare vocibus, dicens, non se esse deinceps servorum ejus acturos obsequium, si sic eos abire sineret non ferendo præsidium. Post voces autem lamentis convulsas et gemitu, latronum equi obrigescunt, ut fixa simulaera dextra levaque nec ad modicum flexibilia. Cum præda sua miseros horrere conspiceres, eosque divino quodam numine ad injuriam sancti veluti saxa rigida uno in loco immobiles hæere non sine admiratione perpenderes. Cum itaque diutius ad se invicem rotarentur, tandem inter se conferunt, ob suam contra innocentes temeritatem factam divinitus se teneri, ac nisi resipiscant, penitus abeundi privari licentia; mitoque consilio ad eos quos rebus injuste nudaverant, trepide redeunt, quibus cuncta restituant, et ut suorum veniam deprecantur facinoram, pudore perfusi exposcunt. Ita sancti Basoli suffragante sibi patrocinio hostibus in via relaxatis, isti devotiores facti, ad destinatum properant cœnobium, gratias Deo et sancto suo confessori pro indultis sibi beneficiis referunt, læti quod detulerant offerunt, donariis locum honorant, ac deinceps annis singulis quod cœperant, animis promptioribus exsolvunt.

CAP. XI. De rectore qui noluit prohibere canes a fonte.

Illud denique referendum existimo, quod cum idem locus sacros olim decenter satis habitæ cœpisset religionis amittere culus, nostri sæculi jam moribus depravatis, cœnobium cum rebus est euidam laico Francigenæ in jus dominandi concessum. Nec mirum quoque, cum per ea tempora etiam sedes pontificum subripuerit sibi temeritas inepta sæcularium potestatum; et ubi abbates aut religiosi viri prius sedere consueverant, insipientium jam facta conventicula terreni fastus et vanæ multitudines loca possidebant, sicut propheta sanctus, lapides sanctuarii dispersos ingemuit (*Thren. iv, 1*), et sacris elatos stationibus oraculis ostendit. Illic siquidem cui possidenda tanta res fuerat, genere quidem clarus, sed animus et vultu cernebatur limium efferratus. Hac igitur sibi statione concessa vir sæcularis suam illis cogit familiam, cœnobii sedes occupat, res suas convehit, apparatus componit, atque hic potissimum mansitare decernit; illic tonstrinas mulierularum collocat, et greges canum plurimorum. Interea dum solutis habenis palantes canes

A laxius evagantur, ut sunt naturæ avidæ, ad fontem sancti Basoli, cujus superius mentionem fecimus, incaute perveniunt; ubi cum frequenter indignis haustibus sacri fontis aquas nil lambere prohibentur, omnia illa canica multitudo versa in rabiem, confessoris sancti injuriam pœna furiali digniter expiavit. Sed nec conquievit ira tot motibus divinitus excitata. Nam et ipse indebitus dominator simili vindicta corripitur, qui inimici potestati traditus totus confunditur, amittit sensum, ferro religatur, ac circumseptus amentia nec hominem se cognoscit, qui immunda animalia a sacris templi sollicitus arcere contempsit. At vero familiaribus ejus sanctum Basolum pie conclamantibus, ac locum numeribus honorantibus, tandem curatus insania, cavet servare reverentiam, ejus in se meminerat exercitatum ultionem.

CAP. XII. De pincerna impudico.

Hujus vero ad obsequium potentis cura quidam domestica pincernæ gerebat officium, vir levis nimis et frenos respuens continentiae, promptus ad actus illicitos. Nam sacro templo parte occidentali adhærens quoddam priori ævo structum parvum fuerat habitaculum, in quo adhuc clausuris exstantibus rebusque aliis deputatis, arce jam collapsæ cernitur indicium. Illic denique ille dormire solitus, cum epotato nimium urgeretur vino, noctis opportuna secutus, uni ex grege feminarum vi irroverenter jungitur, tanquam beatus Basolus aut suo abesset loco, aut quasi elementer ferens nollet punire facinus. Sed is qui semper fuerat amicus pudicitiae, non est passus juxta se nefariam temeritatem inultam remanere. Nam inter sibi familiares tenebras dæmone corripitur, gravique supplicio infelicitate toto corpore laniatur, astrictisque fortius loris nexualibus tanquam esferatum animal ad arborem religatur ulmum. Diversorum utique monstrorum voces imitatus cum canum latratibus sua membra ipse exulcerans, post longos cruciatus ad invocationem rursus confessoris Christi Basoli dæmonio solvitur, ne quid illic tam indecens præsumeret agere de cætero castigandus.

CAP. XIII. De illo qui tertio monitus ecclesiam adiit, et sanitatem integerrimam recepit.

D Sed nec premeendum silentio, quod non parvo excedenti tempore per aures effluerat plurimorum, ejus facti est innumera testium multitudo. Maximum inter principes regni animositas accenso fomite divortium fuerat concitatum, quibus neutri parti cedentibus cuncta irarum pondera, castri quoque Catalaunensis sensere dispendia. Nam gravi undique excitata multitudo, quodam Basone præduce, facto impetu assistent mœnibus, ac flammis universa committunt absorbentibus, ubi laxatis habenis toto regnante incendio, nil superesse potuit coacto in cineres municipio, ignibus quodammodo Trojanis revirentibus. Huic tanto facinori quidam Belgiæ provinciæ interfuisse traditur, cum cæteros quidem, tum hunc quoque ultio divina impunem

abire non siverat. Nam morbo concusso intolerabili, in modum utris pars lateris tabefacta distenditur, ac per diuturna tempora vivis excruciatu doloribus; diebus singulis infelicem animam pene intra fauces volvens solum exitum præstolatur. Nudatur substantia, caret familia, deseritur a conjugæ propria, abjicitur a cunctis velut jam cadaver exanime. Inter hæc itaque pœnarum incendia, per visum cœnobium sancti confessoris adire tertio monitus, nullo modo se salvari nisi virtute sancti Basoli, cum usque ad ea tempora nec nomen ipsius, nec locum audierat. Tandem feretro semivivus imponitur ad locum devehendus, ubi cum adhuc vitæ diffidens paululum orationes animo desperatus effunderet, ac e sepulcro sancti misti liquoris aliquid prælibasset; rediiva cœperunt membra paulatim reviviscere, ita quod non post multum temporis saluti redditus, tantæ incolumitatis exstitit, quantam nunquam fuerat expertus.

Plura sunt denique quæ de hujus beati confessoris actibus visa vel audita referuntur: nos tamen hæc ad utilitatem legentium, humilitatis persequi exem-

:(23'). Sequebatur in ms. codice Historiola de relatione corporis S. Basoli in ipsius cœnobium anno primo sacerdotii Rodulfi archiepiscopi facta de more. *Moris quippe est, ut hujus beati viri corpus per singulos annos ab abbate monasterii et fratribus ad Indictum Remense deferatur, et facto sermone a pontifice ad populum, rursus ad locum sibi destinatum deducatur*: quod hactenus in secunda Feria Pentecostes

pla volentium paucis edidisse sufficiat. Cumque gestorum excellentiora solummodo lector notataprehenderit, sublato prolixitatis tædio gratius ista suscipiat, et noxia scrupulositate animus nusquam evacillet. Nam si cuncta quæ gesta sunt, cæsæ membranæ suscipere, non brevi Historia eliminata tenerentur. His ante omnia providi vera cautiùs dicere et fastidiosis effusius non obesse. Sicut autem qui cibo semper uno alitur, tædio gravatur, alternis vero vesci delectabiliùs mens trahitur: sic si verba prolixius cudendo pertrahimus, verborum fastidium de verbis congerimus. Hic ergo finem facimus, et tanquam post emensi dispendia gurgitis laboriosum navis nostræ non sine mercedis fructu quieta statione finem religamus, agentes Deo gratias humiliter, qui nos per sanctum confessorem suum Basolum et miraculorum honorat insigniis, et incessantibus adjuvat patrociniis, favente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæculorum sæcula. Amen (23').

obtinuit. Eo igitur anno, id est anno Christi 1108, quidam Lotharingus, nomine Dominicus, corpore procerus, cum S. Basoli clientes ob corporis brevitatem subsannaret, et sanctis officium exhibere detractaret; illico a dæmonio correptus dicitur; sed mox facti pœnitens, cooperante Girulfo probatæ vitæ monacho, meritis S. Basoli hac infestatione liberatus.

VITA S. BERCHARII

ABBATIS ALTIVILLARENSIS ET DERVENSIS PRIMI,

Auctore Adsone.

(Apud Mabill, *Acta SS. ord. S. Bened. Sæc. II* p. 831, ex ms. cod. *Compendiensi et Camuzati Promptuario.*)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ

1. Acta S. Bercharii [S. Bercaire] abbatis primum quidem ab auctore anonymo descripta stylo rudi et impolito, dein Adso abbas Dervensis post medium sæculum x, expolivit. *Gesta hujus sancti ac piissime protectoris nostri Bercharii*, inquit monachus Dervensis anonymus in libro sequenti *Mirac. ad extremum, quoad potuit, comens lepore facundiæ spectabilis, sparsit totius Galliæ oris, quæ eatenus inculte exarata habebantur et abdita.* Et Frodoardus Ecclesiæ Remensis canonicus in *Hist. Rem.* lib. II, cap. 27, paulo ante Adsonem, S. Bercharii gesta quædam perstrinxerat. Adsonis lucubrationem a Nicolao Camuzato jam editam una cum subjecto libro *Miraculorum* in *Promptuario Trecassino*, cum ms. cod. abbatiæ nostræ Compendiensi collatam hic exhibemus, quando antiquiorem S. Bercharii historiam nancisci non licuit. In mss. codd. isti Vitæ non præfigitur Adsonis auctoris nomen: at genuinum Adsonis esse fetum libri *Miraculorum*, qui subsequi solet, versus primi persuadent.

2. S. Bercharii nomen in antiquis Fastis desideratur. In veterrimo nostro Usuardi exemplari ab annis octingentis exarato S. Bercharius manu quidem secundaria: at quæ annos quædringentos facile præse fert, memoratur xvii *Kalend. Novemb.* (quem translationis ejus diem esse inferius dicemus) his verbis: *Dervo monasterio S. Bercharii martyris atque abbatis.* In diplomatibus vero Ludovici Pii Augusti Caroli Calvi aliorumque litteris *Bercharius sanctus* prædicatur, ejusque corpus in *Dervensi monasterio requiescere* dicitur. Eum *martyrem* vocant; pro more auctorum mediæ ætatis, qui viros pios violenter necatos quæcunque ex causa *Martyres* appellabant. Sic S. *Præjectum Arvernorum, Theodardum Tungrorum, Leodegarium Aduorum* episcopos; *Arnulfum in Porciensi Comitatu* (uti in *Chronico Mosomagensi* tom. II Spi-